

ET KOSTNICKÉ JISKRY

Evangelický

týdeník

27-28/2016

Příští číslo vyjde

12.října 2016

Z obsahu

* Vyvolení

* Bůh miluje zvířata.

A co člověk?

5. října 2016

✦ ročník 101

cena: 13 Kč

Poselství k 20. neděli po sv. Trojici

**BŮH NÁS POVOLAL K POSVĚCENÍ
1. Tesalonickým 4,3–8**

Apoštol Pavel píše první generaci křesťanů důležité sdělení: Evangelium nestačí pouze věřit a přitakat mu. Víra se musí žít. A že to myslí

velmi konkrétně, je patrné z toho, že otevírá téma manželství a sexu. Možná obyvatelé Tesaloniky a okolí měli poněkud volnější pojetí manželské věrnosti. Proto je nabádá, aby takovou (možná tehdy běžnou) praxi odmítli. Pavel vnímá tuto oblast jako součást procesu osobního posvěcení. Posvěcení, to je téma, které nám jaksí vypadlo z křesťanského slovníku. Posvěcujeme kostely a modlitebny, aby sloužily Bohu. Už málo se ale mluví o posvěcení například v oblasti sexuální, abychom se líbili Bohu. Nejde o legalismus, o snahu vměstnat se do nějakého asexuálního vzoru. Vždyť tělesná láska a vášeň je Boží dar, který máme rozvíjet, ovšem v oněch mezích (6).

Je třeba usilovat o to, abychom žili život praktické svatosti. Není to snad jen nějaké přání horlivého apoštola, je to vůle Boží (3). Žít takový život znamená umět říct ne! V životě víry nestačí jen nadšení a

dobrá úmysl, častokrát musíme čelit situacím, kdy věřit znamená zapřít sám sebe.

Jsme varováni před hříchem nečistoty, takový hřích nenechá Pán Bůh bez trestu (6). Takto neposvěcené jednání s sebou přináší, kromě jiného, pohrdání, a to nikoliv člověkem, ale samotným Bohem. Vždyť je to sám Bůh, který nám dal Ducha svatého, abychom byli jeho chrámem (8).

Současný český teolog pěkně vystihl znamení doby, když říká: „Člověk musí mít velmi vážný důvod, aby se stal křesťanem nebo aby jím zůstal a křesťanský vychovával své děti.“ Budeme-li v této oblasti žít jako lidé kolem nás (*Partneři se podvádějí v devíti z deseti manželství*, hlásá titulky na přední straně časopisu Týden), potom lidem nakonec zpochybneme i ten „velmi vážný důvod“.

Daniel Fajfr
předseda Církve bratrské

Jablko – super zázrak

Každý si na jablku jistě rád pochutná. Co všechno jablko obsahuje? Odborníci konstatují, že jablka jsou nejzdravějšími plody na světě. Jablko obsahuje více než 30 minerálních látek; například vápník, fosfor, železo či hořčík, které jsou nezbytné pro stavbu kostí. Enzymy ovlivňují činnost zažívacího ústrojí. Jablka obsahují také vitaminy A, B, C, E. Vysoký obsah draslíku činí z jablek velmi vhodný lék na srdce. Vlákna zlepšuje činnost střev, částečně pomáhá snižovat cholesterol a působí blahodárně na odvodnění organismu. Jablka jsou zdrojem pozitivně působících antioxidantů, obsahují velmi málo tuku a jsou bez cholesterolu. Chrání mozek před chorobami a našim buňkám pomáhají snižovat riziko vzniku rakoviny. Jak říká stará lidová moudrost, stačí jedno jablko denně a nebudete potřebovat lékaře.

Jabloň je vlastně skvělou továrnou. Z čeho vyrábí jablka? Z minerálů, z vody, vzduchu a slunečních paprsků. K tomu pracuje zcela automaticky, a to několik desítek let. Jabloň je tedy super zázrak! Vyrobit z hlíny, z vody, vzduchu a slunečních paprsků tak skvělé ovoce, ve kterém je tolik kvalitních látek pro zdraví člověka, to je skutečný zázrak!

Která továrna, kterou vytvořili lidé, se může rovnat jabloni, aby pracovala desítky let zcela automaticky a vyráběla tak skvělé produkty? Kdo vyprojektoval a vyrobil tuto jabloňovou továrnu? Ateisté tvrdí, že i tuto jabloňovou továrnu vymyslela a vyrobila mrtvá hmota. Jsou přesvědčeni, že mrtvá hmota se dala do pohybu a začala „vývojem“ vytvářet takové zázraky, jakými jsou i ovocné stromy.

Mám pro všechny vyznavače a hlasatele vývojové teorie požadavek. Máte k dispozici své vědecké znalosti, máte k dispozici stovky laboratoří vybavených moderními přístroji: udělejte ve svých laboratořích jednu „jabloň – továrnu na výrobu jablek“, aby pracovala desítky let automaticky a vyráběla kvalitní jablka z hlíny, vody, vzduchu a slunečních paprsků, aby jablka byla stejně kvalitní, jako ta, která rostou v našich zahradách.

Je předem jasné, že takovou „továrnu – jabloň“ nevyrobíte. Znamená to tedy, že mrtvá hmota byla moudřejší než vy, géniové 21. století? Jabloň je tedy super geniální zázrak – je dílem největšího génia – Boha Stvořitele. Každý ovocný strom je důkazem jeho geniality, stejně jako každá živá buňka na naší zemi.

Je nejvyšší čas, aby všichni vyznavači vývojové teorie otevřeli oči, podívali se na geniální dílo přírody a poklonili se geniálnímu Stvořiteli.

St. Kaczmarczyk

Naše přítomnost není dílem šťastné náhody

Ptám se, jsme-li si dobře vědomi, že naše evangelická církev musela v dávné i nedávné době zápasit o svou existenci a o její podobu. Podle zpráv z Nového zákona se prvotní církev ustavila jako bratrské společenství žijící v lásce, všichni byli bratři, nebylo žádných rozdílů. Když se Jidáš, jeden z Ježíšových učedníků, oběsil poté, co Ježíše zradil, bratři ze svého středu zvolili bratra Matěje, aby byl připojen k jedenácti apoštolům a stal se jako dvanáctý svědkem Ježíšova zmrtvýchvstání. Zvláštní výsostné postavení měl mezi nimi Ježíš. S ním jich dohromady bylo třináct. Malý počátek, nepatrný, řekli bychom, kdyby mezi sebou neměli toho jedi-

ného, který zemřel, ale nezůstal v hrobě, byl Boží mocí vzkříšen a ukázal se svým učedníkům živý. S nimi i jedl a stal se jejich Pánem i Pánem všeho stvoření. Neměli žádnou pevnou organizaci, pohané je mezi obyvatelstvem Římské říše rozpoznávali podle toho, že se milovali.

Už v prvních stoletích se však v církvi ozvaly hlasy volající po „pořádku“, který si představovaly kupříkladu v tom, že žádaly, aby místo volby vybrané osobě bylo zehnáno vzkládáním rukou a byla pověřena zvláštním úkolem a postavením v církvi. Římsští křesťané vyžadovali, aby jejich biskup, sídlící v Římě, se stal autoritou i ve východní části

Římské říše: Církev bude organizačně jedna a bude to církev kněžská. Bra-trství a lásku měli zřejmě za něco, co podporuje chaos. Ti, kdo tento pořádek ve svých listech propagovali, byli biskupové Klement a Ig-nác, kolem roku 100 – 120. To byl neblahý počátek, který však neměl rychlé pokračování, protože církev bratrské lásky se takovému vývoji bránila ze všech sil: Vzniklo v ní hnutí montanistů (Montanus, 2. století ve Frygii v Malé Asii) a novatianistů (Novatius, římský presbyter v 3. století) ti první poukazovali proti úřadu na ducha, ti druhí na uvolnění mravů, které církev tolerovala. Vedle nich donatisté (Dona-

Dokončení na str. 2

AKTUÁLNĚ: V CHRÁSTU DĚKOVALI ZA ÚRODU UŽ POPÁTĚ

Dožínkovou slavnost s poděkováním za úrodu přichystali na poslední zářijovou neděli už tradičně chrástečtí evangelíci spolu s místními občany. Bohoslužbu pod širým nebem doprovodil kulturní program i ochutnávky domácích dobrot.

Program na farské zahradě zahájil ve 14 hodin obřad poděkování za úrodu. Zbytek odpoledne patřil kulturnímu programu. Vystoupilo hudební divadélko DINO s „Veselými písničkami pro kluky i holčičky“, ochotníci z Druztové s jednoaktovkou o Maří Magdaléně nebo kapela KING SWING se swingovými evergreeny nejen pro pamětníky.

V rámci slavnosti nabídli příchozím místní také ochutnávky pochutin ze svých zahrad a domácích kuchyní. Pro děti přichystala několik herních stánků Lesní školka Berounka. A nechybělo ani dobré jídlo a pití nebo prodejní stánek s výrobky užívatelů služeb denního stacionáře Člověk Dia-konie Západ.

Karel Šimr,
farář Farního sboru
Českokobratrské církve evangelické v Chrástu

Z církví doma i ve světě

ŘECKÁ PRAVOSLAVNÁ CÍRKEV KRITIZUJE LIBERALIZACI VÝUKY NÁBOŽENSTVÍ
Pravoslavná církev se zahájením nového školního roku ostře kritizovala změny ve vyučování náboženství na řeckých základních a středních školách. Děti se již neučí jen o této větvi křesťanství, které vyznává většina obyvatel země, ale i o ostatních náboženstvích, zejména židovském a islámském. Aténský arcibiskup Hierónymos označil změny prosazené ministrem školství za levicovou formaci SYRIZA Nikosem Filisem za nepřijatelné a nebezpečné. Zároveň vyzval premiéra Alexise Tsiprase, aby s reformou skoncoval. Podle Hierónyma prochází výuka katechismu krizí a je zapotřebí ji učinit vůči žákům vstřícnější. Ne ale za cenu snižování významu pravoslavné církve. Řecká vláda již dlouho avizovala podobné změny ve snaze omezit vliv církve na občanskou společnost. Levicově smýšlející ministři za formaci SYRIZA jsou v konfliktu s řeckými náboženskými představiteli i kvůli dalším podobným činnostem. Například jako první v dějinách země neskládali tradiční vládní přísahu v přítomnosti pravoslavného kněze, ale přímo do rukou prezidenta. V parlamentu také loni prosadili zavedení registrovaného partnerství pro homosexuály. Církve je ovšem v Řecku v konfliktu i s velkou částí ostatní společnosti zejména kvůli své nepokryté podpoře neonacistů z hnutí Zlatý úsvit, které otevřeně útočí na různé menšiny a prakticky požaduje návrat ke starým pořádkům autoritářských období.

www.christnet.cz

ŠEST KŘESŤANSKÝCH UPRCHLÍKŮ ODLETĚLO Z ČR ZPĚT DO IRÁKU
Do Iráku odletěla 23. září na vlastní náklady šestičlenná uprchlická rodina, kterou před pár měsíci do Česka přivezl Nadační fond Generace 21. Uprchlíci se rozhodli pro návrat do vlasti z několika důvodů. Šlo o zdravotní či psychické problémy. Mají také pocit, že se v posledních měsících situace v jejich rodné zemi mění k lepšímu. ČTK to řekl mluvčí nadačního fondu Martin Frýdl. Nadační fond podle Frýdla nesdílí pocit bezpečí jako zmíněná rodina a je přesvědčen o tom, že křesťanům nadále hrozí pronásledování a nebezpečí smrti. Rozhodnutí rodiny o odjezdu ale respektoval. „Pokud jsme tím, že na několik měsíců odešli z prostředí, kde mohl být kdokoli z nich unesen, mučen nebo zabit, alespoň jednoho z nich zachránili, stálo to za to a přejeme jim mnoho štěstí,“ dodal Frýdl. Ministerstvo vnitra potvrdilo, že uprchlíci požádali o ukončení mezinárodní ochrany. Byly jim vráceny doklady a vydán výjezdní příkaz. „Letenky si Iráčané hradili z vlastních zdrojů,“ doplnilo vnitro v tiskové zprávě. Fond chtěl původně do Česka přesídlit 153 křesťanů z Iráku. Nakonec jich do tuzemska přijelo 89. Vláda projekt letos v dubnu zrušila poté, co skupina 25 přivezených lidí odjela do Německa. Do odjezdu šestičlenné rodiny bylo v Česku 40 křesťanských uprchlíků z Iráku.

podle ČTK

SETKÁNÍ HUSITSKÉ MLÁDEŽE TENTOKRÁT V BRNĚ
Setkání mladých z Církve československé husitské se koná pravidelně jednou za rok a poskytuje prostor pro mladé lidi, kteří se cítí být s touto církví spojeni a kteří se chtějí seznámit s dalšími zajímavými lidmi podobného zaměření. Pro většinu mladých lidí žijících s církví není totiž vždy samozřejmostí, že mají kolem sebe společenství vrstevníků, se kterými by mohli neformálně sdílet duchovní hodnoty, existenciální otázky i zážitky plné zábavy. Letos se mladí husité sejdou v Brně na Lipové 7. - 9. října. Více informací lze nalézt na www.setkani-ccsh.webnode.cz

(noe)

POZVÁNKA NA KONFERENCI „EXULANTI, VYHNANCI A UPRCHLÍCI“
pořádanou spolkem Exulant a Johannes Mathesius Gesellschaft, pod záštitou synodního seniora ČCE Daniele Ženatého, předsedy Rady Evangelické církve v Německu biskupa Heinricha Bedforda-Strohma a rektora Vyšší školy J. A. Komenského v Lešně Macieje Pietrzaka v Litomyšli ve dnech 14.–16. října 2016 v Evropském školicím centru, Jiráskova 133

Program konference

*** Pátek 14. října 2016, zahájení ve 13 h**
Úvodní bohoslužby: Daniel Ženatý, synodní senior ČCE
Jindřich Halama: Svoboda svědomí v české reformaci
Helliodor Muszyński: Role J. A. Komenského v životě českých a moravských exulantů
Dietrich Meyer: Podíl českých a moravských bratří na misijním díle obnovené Jednoty bratrské a jejich vlastní porozumění tomuto úkolu
Wolfgang Bruder: Proměny časů na Kravařsku (1480, 1722, 1925, 1940, 1946)
Horst Schinzel: Osudy evangelické větve rodu Šliků
Daniel Franzkowski: Čeští bratři ve Štřelíně
Zámecká kaple: koncert – Trio Eufonice: – hudba 17. a 18. století
*** Sobota 15. října 2016, zahájení v 9 h**
Martin Chadima: Konfesionalizace a emigrace v Evropě
Edita Štěříková: Exulanti z Čech a Moravy v 17. a 18. století
Oskar Sakrausky: Z historie jedné exulantské rodiny (rodina Sakrausky)
Peter Morée: Evangelické církve v době odsunu a vztah pobělohorských reemigrantů a vykázaných Němců
Gerhard Frey-Reininghaus: Současná česko-německá církevní spolupráce
Viktor Velek: Sondy do kulturního a náboženského života vídeňských Čechů v 19. a 20. století
Barmánci v Čechách. Křesťanství uprchlíci, kteří do Čech přišli v letech 2008–2010
Dirk Stelter: Uprchlíci v současném Německu
Moderovaná diskuse o exulantech a uprchlictví
Koncert hudebního souboru Zvonky Dobré zprávy
*** Neděle 16. října 2016 v 9 h** Chrám Nalezení svatého kříže
Ekumenické bohoslužby, kázání Dirk Stelter, vrchní církevní rada EKD
13 h ukončení konference. *Účast je bezplatná, srdečně zveme.*

Naše přítomnost není dílem šťastné náhody

Dokončení ze str. 1
tus, 4. století, severní Afrika) chtěli hodnotit církev jen podle ovoce Duchů. Jmenuji tato tři hnutí jako doklad toho, že církev bratrské lásky nehodlala vyklidit pole a nechat kněžské církvi, honosící se svátostmi, vítězství.

Musím však vedle těchto hnutí, která působila uvnitř církve, jmenovat Valdenské, kteří už nechtěli mít s římskou církví nic společného a oznamují křesťanskému světu, že budují církev bez kněží. Zatím nárok římské církve reprezentovat a ovládat církev nejen na Západě, ale také na Východě, narazil na silný odpor Cařihradu a roku 1054 se východní církev osamostatnila jako pravoslavná. Jí se pak podařilo zachovat některé prvky prvotní církve a působit jimi blahodárně v ekumenických rozhovorech.

Konečně nastala reformace jako zemětřesení, které postihlo zvláště severní Evropu. Sem zařadím svůj příběh. Před mnoha roky jsem navštívil svého kolegu, faráře Václava Procházku, v Javorníku na Slovácku. Na stole ležela dost objemná kniha a ona to byla katolická dogmatika. Se zájmem jsem v ní zalistoval, až jsem našel kapitolu nade-

psanou Reformace. A s velkým překvapením čtu první větu: „Největší neštěstí postihlo Evropu nástupem reformace.“ Tak tohle se učí studenti na katolických fakultách! Hned však jsem si uvědomil, že evangelický heidelberský katechismus, z něhož jsem se sám učil, se ptá: Co je římská mše? Odpoví na ni stejně bezohledně: Je to zlořečené modlářství!

Tak, a jsme si kvit! Dnes prožíváme opačnou scénu v televizi: Při bohoslužbě stojí vedle sebe kardinál Dominik Duka, první z římských katolíků, a Daniel Ženatý, evangelický senior seniorů. Po 16. století totiž uplynula čtyři staletí a Evropu překvapilo ekumenické hnutí, které ve jménu víry v Boha a jeho Syna Ježíše Krista shromáždilo v jedno všechny katolické i evangelické představitele, kdysi tak nepřátelené.

Reformace, o níž Amedeo Molnár napsal znamenitou knihu Na rozhraní věků, zůstává nejen u evangelíků v úctě, protože je nejtěsněji spjata s osobou a dílem mnicha Martina Luthera, prvního a největšího z reformátorů. 95 vět, jimiž ve Wittenbergu uvedl program reformace, zůstává pro evangelickou církev základním věroučným textem, kte-

rý provokuje teology ještě dnes k novému promýšlení. Jeho Malý a Velký katechismus, tak jako Heidelberský katechismus, teologicky určují identitu luterského a reformovaného svazu.

Reformace vrátila církev k životu víry prvního křesťanského sboru a orientovala ji k biblické víře, jak ji učili apoštolové Pavel a Jan. Ta víra se nesnášela s institucí papežské církve. Luther poznal, že pravá církev nemá svůj základ ve svátostech, ale v Božím absolutním Slovu a v Božím Duchu. Víra pak nezáleží v tom, že člověk přijme doktrínu a naučí se ji, ale že se setká s Kristem v jeho Slovu a v jeho Duchu. A církev je společenství víry a lásky, nikoli instituce s církevním právem. Sbírku církevních zákonů zvanou Corpus iuris canonici hodil Luther veřejně do ohně. Učil přece, že ne právo, ale věřící lid tvoří církev. Nicméně Římskokatolická církev roku 1917 přijala ten Corpus jako právní základ své kněžské, světové a právní instituce.

Celou tuto minulost dostala evangelická církev do vínku. Nepokládá ji za přítěž, nalézá v ní důvod své existence.

Josef Veselý

Bud'me vděční

Ekologická sekce České křesťanské akademie každoročně zve křesťany z různých společenství a denominací, aby v průběhu září a října pořádali Dny vděčnosti za stvoření. Vděčnost z životů v naší civilizaci mizí. Apoštol Pavel ve svém listu Koloským sestrám a bratrům (Ko 3,12-17) nabádá adresáty k vděčnosti, a přitom neříká, za co máme být vděční, neuvádí nějaké dílčí cíle vděčnosti, jakým je třeba ten v podzimní výzvě Ekologické sekce. Vděčnost má být nedílnou součástí životního postoje. K ní patří **vděčnost za celé stvoření**, jehož jsme sami nedílnou součástí. Veliké Boží stvořitelské dílo není jen nějakým souhrnem jednotlivostí a druhů, nýbrž je důmyslně organizovaným systémem s hlubokými vztahy a závislostmi, které běžně bezmyšlenkovitě přijímáme jako samozřejmost a zapomínáme na to, že jsou podmínkou našeho lidského života. Často se lze mezi křesťany setkat s názorem, že přírodní vědy jsou člověku vzdálené, nezabývají se lidskou duší, a tedy prý ani nejsou hodny pozornosti. Zapomíná se přitom, že právě v nich jde o poznávání Božího stvořitelského díla. Někteří teoretičtí fyzikové se zamysleli nad tím, jak by vypadal vesmír, kdyby některé základní fyzikální konstanty, jakými jsou např. náboj elektronu, Newtonova gravitační konstanta či rychlost světla, měly o trochu jinou hodnotu, než jakou mají, a dospěli k závěru, že v takovém vesmíru by život (aspoň ve stávající formě) nebyl možný. Neznašená to však, že např. i hodnoty fyzikálních konstant jsou důvodem k vděčnosti? A důvodem k vděčnosti jsou samozřejmě i přírodní zákony. Je spousta podobných skutečností, na něž běžně ani nevzpomeneme, a které nedílně patří k onomu obdivuhodnému systému, jímž je Boží stvořitelské

dílo. Je dobré si tuto skutečnost uvědomovat, a tak onen životní postoj vděčnosti v sobě pěstovat. Vlastnosti, které Pavel ve zmíněném odřídle z listu Koloským uvádí, nejsou nezávislé, avšak navzájem se podporují. Opuštění, láska, **vděčnost**, vzdělávání se, chválení Boha – to vše k sobě navzájem patří.

Mluvíme-li o vděčnosti, běžně myslíme na nějaký předmět vděčnosti, děkujeme za něco. Často jde o reakci na to, že nám někdo něco dává, že jsme po něčem toužili, a teď to od dárce dostaneme. V naší bohaté evropsko-americké společnosti se už i tento typ vděčnosti ztrácí. Až příliš často, když po něčem toužíme, tak si to koupíme. My jsme si na to vydělali, tak to máme, nemusíme být nikomu vděční, nikoho nepotřebujeme... A tak se naše uvažování blíží uvažování laodicejských křesťanů, které tak jasně odmítá poslední ze sedmi listů z Janova vidění na ostrově Patmos (Zj 3,17-19).

Máme předměty denní potřeby, mnozí z nás mají auto či nějaký pozemek. Položme si však otázku: Co to znamená mít, vlastnit? Na začátku 24. žalmu čteme: *Hospodinova je Země se vším, co je na ní, svět i ti, kdo na něm sídlí.* Nikoli naše, nýbrž Hospodinovy jsou pozemky, i ty, na nichž jsme často necitlivě a bezohledně vybudovali silnice, aby se na nich proháněla naše auta; Hospodinovo je všecičko, co je na Zemi, i my, jeden každý z nás. A jemu na nás záleží (1 Pt 5,7)! Dost

jsme my lidé to jeho vlastnictví pokazili (včetně sebe samých); Země a poměry na ní dnes jako by Hospodinovu vlastnictví neodpovídaly. Všemohoucímu Stvořiteli však na stvoření, na Zemi, ba na celém vesmíru stále záleží, jak to potvrdil v Kristu. Předmětem známého 3. verše 16. kapitoly je svět, kosmos: *Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.* Čteme zde o lásce, a tak se zase dostáváme i k vděčnosti, jako k odpovědi na Boží zájem o nás. A protože ten míří sice adresně k jednomu každému z nás, ale také obecně k celému stvoření, je důvodem k vděčnosti celý vesmír, který nás obklopuje a proniká, k němuž patří i fyzikální konstanty a zákony a jehož nedílnou součástí jsme jeden každý z nás, naše rodiny a domovy, včetně zvířat, květín a různých život zpřijemňujících věcí, naše církevní společenství, celá Církev Kristova, celá příroda, celá Země, celý materiální svět, a dokonce i to, co existuje mimo něj, jako třeba svět matematiky. Vděčnost se tak stává spolu se soucitem, dobrotou, skromností, pokorou, trpělivostí a opuštěním důležitým a žádoucím životním postojem. Vděčnost, provázená radostí ze spasení a chválením Boha Stvořitele, je tak nedílnou součástí osobnosti Kristova následovníka. Bylo tomu tak v dobách, kdy Nový zákon vznikal, a je tomu tak na přelomu 2. a 3. tisíciletí po Kristu.

Jiří Nečas

Tradiční Hesla Jednoty bratrské 2017 (Ochranovský seniorát ČCE) jsou k dostání ve sborech ČCE, CB, CČSH a v křesťanských knihkupectvích za 50,- Kč.
Objednávky u vydavatele:
HYPERLINK "mailto:hesla@dulos.cz"hesla@dulos.cz.
Od 10 ks výše se slevou 20 % bez placení poštovného.
V ruční pevné vazbě v koženice se zlaceným potiskem a s celobarevnými předsádkami za 90,- Kč (se slevou 70,- Kč). Petr Heřman – DÚLOS, Malá Štěpánská 6, 120 00 Praha 2, mobil/SMS: 607 726 481.

Bláznovství víry podle Jakuba

JIRÍ MRÁZEK: VÝKLAD JAKUBOVY EPIŠTOLY

PÁTÁ KAPITOLA

Jk 5,1-3 *A teď vy bohatí (nebo: teď pojděte na řadu vy s tím bohatstvím): plačte a křiourejte nad zubožením, které na vás přichází. Vaše bohatství shnilo a roucha sežrali moli. Vaše zlato a stříbro zkorodovalo a ta rez svědčí proti vám, že i vaše tělo sežere oheň. Shromáždili jste si poklady na konci dní. Nebo volněji: Nadělali jste si zásoby na dny, které už nebudou.* Formálně jsme se sice přehoupli do páté kapitoly, ale dělení na kapitoly je pozdní a tady zbytečně zasahuje do plynulosti Jakubových myšlenek, protože jinak pokračuje stále stejné téma už od 4,13. Dokonce je zde stejný začátek: *Teď pojdte vy.* Ve 4,13 to znamenalo: Teď si pojdte poslechnout, jak je to s vaší důležitostí a vašimi ohromnými plány. Tady pokračuje: Teď si pojdte poslechnout, jak je to s tím vašim majetkem samotným. Opět jsme v paradoxních výpovědích, které připomínají Ježíšova blahoslavenství. Ježíš provokativně říká: *Blahoslavení chudí*, šťastný ten, kdo nic nemá a na nic nemá vliv – a pak tuto tezi musí obhájit: Protože v Božím království má. Celé to království mu patří a počítá se tam s ním. Jakub to na tomto místě říká neméně provokativně, ale z opačného konce: *Chudák ten, kdo je bohatý.* Protože tady na zemi má jenom to bohatství. A bohatství je cosi strašlivě nejistého a nespolehlivého: shnije a sežerou mu je moli a co může, to mu zrezaví. Při troše důvtipu nad tou rzí pochopí, že stejně skončí i on sám. Bohatý je natolik definován tím svým bohatstvím, že když mu ho vezmete, nic z něj nezbude. Nakonec i v dnešní hodně sekularizované společnosti se o některých lidech mluví jen v souvislosti s jejich bohatstvím (případně křivdami nebo neprůhlednostmi, které napáchali cestou k němu – k těm křivdám se Jakub za chvíli dostane taky); ale potom je dokonce i u nás poměrně hodně různých zpěváků, herců, sportovců, kteří jsou *také* hodně bohatí, ale o jejich bohatství se mluví takřka mizivě. Řekneme o nich zpěvák nebo hokejista nebo herec XY, protože kdybychom je označili *boháč* XY, budeme sami mít pocit, že jsme neřekli to podstatné. Vedle toho je ovšem kategorie těch, o kte-

rých lze říct jen *miliardář*, ale jinak už o nich není co dodat. Lidi, o kterých říkáme *boháč*, vlastně definujeme jejich majetkem, a kdyby se škrtnul (což se může stát snáze, než se zdá), nezbude po nich ani památky. Podobně to mají oni sami se sebou, pokud tak, jak to Jakub popisuje, pořád jen důležitě vyprávějí a žijí tím, co budou dělat a jak budou obchodovat támhle. Natolik se s tím identifikovali a natolik jim to *zabere život*, že bez toho nic nezbude. Je zajímavé, že Jakub svou tezi o *ubohých boháčích* říká v tzv. prorockém perfektu. Na rozdíl od nich *neplánuje* a neřká výhledy do budoucna, co by se s tím jejich majetkem mohlo stát. Říká to (po způsobu starozákonních proroků) jako hotovou věc: Vaše zásoby jsou shnilé, vaše šaty prožrané moly a vaše zlato a stříbro rezavé. To není vaše budoucnost, to je současný stav. Chudáci! Dokonce v tomto případě nepoužívá řecký aorist, nýbrž skutečně perfektum – méně užívaný gramatický tvar, který znamená především konstatování faktu: Máte zrezavěno a sežráno od molů. Zajímavé je samozřejmě i to zrezavění zlata a stříbra: tady se nebouří jenom boháči, tady by se vzbouřil i každý chemik, protože zlato a stříbro přece nerezaví a zlato je i v Novém zákoně obrazem nezničitelné ryzosti. Asi by se dalo dlouze uvažovat, jak to Jakub mohl myslet; anebo mávnout rukou, že to trochu přehnal s rétorikou anebo že se trochu spletl. Ale mně se nakonec zdá nejlepší to prostě nechat takto vyostřené. Samozřejmě, že si nedovedeme představit, jak zlato a stříbro rezaví. Ale úplně stejně si ti bohatí, co se na to upnuli, nedovedou představit, že by cokoliv z jejich jistot a bohatství vzalo za své. A proč by – v poslední den – nemohlo zrezavět i zlato? Na konci 3. verše Jakub říká: *Shromáždijete na konci dní.* Tak se docela nenápadně, ale jistě i na konci Jakubovy epištoly dostáváme k eschatologii. V novozákonních epištolách je to téměř železné pravidlo. Jakub ho dodrží.

Jk 5,4 *Hle, mzda dělníků, kteří žali vaše pozemky, ta mzda, kterou jste zadrželi, křičí a křik ženců vstoupil do uší Hospodina zástupů.* Doposud Jakub probral majetek ze dvou aspektů: nejprve zesměšnil *důležitost*, kterou si člověk

dodává majetkem a mluvením o majetku; potom napadl majetek samotný jako něco, co člověka dělá prázdným – tak, že kdyby se oddělil majetek, skoro nic z toho člověka nezbude (a hned dodá, že takové oddělení majetku je hotová věc). A teď do třetice přijde ještě poslední aspekt: problematičnost *křivd*, kterých se dopouští ten, kdo majetek má, případně s jejichž pomocí ho získává. To, co tady teď Jakub probírá, jsou tedy křivdy páchané bohatými. Ne že by chudí byli nutně nevinátka, ale obvykle nikomu nezadržují mzdu. Na tomto místě se ovšem vkrádá otázka, ke komu teď Jakub mluví – pro čí uši je vlastně tato kritika bezpráví určena? Zatímco předtím kritizoval obchodníky a spíše městskou smetánku, nyní se obraz mění na venkovské statkáře. Tento rozdíl ovšem nemusí být tak důležitý. Máme si však představit, že i toto se děje uvnitř sborů? Že zámožní křesťané podporují své sbory z toho, co nakradou, o co obrali námezdní dělníky? Pak bychom mohli opustit i poslední iluze o idylické první církvi. V tomto případě se však přece jen zdá – aniž bych ty iluze chtěl vytvářet – že kritika křivd je řečena především pro uši těch, kterým bylo ukřivděno: jim je přislíbeno, že *mají zastánit*; že se o křivdách ví a Hospodin není hluchý. Přímou bohatým a vlivným ve sborech z toho zazní: Pokud se vás to také týká, tím hůře. Pokud ne, stejně raději skromně mlčte, patříte svým majetkem a postavením do těžé kategorie jako ti, o kterých se tu mluví.

Jk 5,5 *Hýřili jste a žili přepychově tady na zemi a vykrmili jste svá srdce v den (nebo ke dni) porážky.* Tématem je přepych a rozmařilost jako specifické možnosti, které bohatství dává. Na jejich adresu Jakub ani nerozvíjí racionální argumentaci a spokojí se s hodně černou ironií: jestliže naposledy mluvil o zemědělských boháčích a zbohatlících, nyní si vypůjčí obraz z jejich obzorů: Přecpáváte se a vykrmujete se. Takhle nějak se vykrmuje čuník na zabijačku. Taký si chudák možná pochvaluje, jak se má skvěle...

Pokračování příště
(S laskavým svolením vydavatele – Nakladatelství Mlýn, Jihlava)

Rolníkova trpělivost

V podobenství (Mk 4,26-29) se vypráví o člověku, který vhodí semeno do země a dál se už o ně nijak nestará. Do středu pozornosti se dostává paradoxně rolníkova nečinnost a neaktivita. Po zasetí žije rozsěvač poklidně v rytmu svého denního pravidelného života. Není nijak nervózní. Semeno roste samočinně, automaticky a rolník nechává dění docela volný průběh. Vytrácí se ze scény. Pisatele zajímá pouze počáteční a konečné stadium. Nikoliv to, co probíhá mezi těmito krajními póly.

Podobenství říká cosi velice důležitého. Zaseté zrno zraje ke žni bez lidského přispění. Člověk má jen trpělivě čekat. Má mít dostatek důvěry a řádně dlouhý dech. Nikdo z lidí nemůže vynutit nebo urychlit příchod Božího království. V zasetí byl učiněn rozhodující začátek, a ten je i zárukou toho, že žni jistě přijde. Nevíme však, kdy. Tuto skutečnost Ježíš zdůrazňuje. Jistě dobře ví, proč. Ke žni dojde, a to i navzdory tomu, že Ježíšovo poselství často naráží na tvrdá, kamenná srdce.

Podobenství nám říká jasně, že je příchod Božího království tajemstvím. Bůh ještě nevyřkl poslední stvořitelské slovo. Jsme teprve na cestě. Chodíme ve víře a ne ve vidění. Cíl je proto stále před námi.

Toto království je však mezi námi skrytě, zárodečně přítomno. Je pravda, že o jeho realitě nejednou pochybujeme. Zdá se nám také, že se v církvi nic převratně, nic závažně nového a kladného neděje. Spíše sčítáme ztráty. Zanevřel snad Bůh na své stvoření? Proč viditelně nezasáhne?

Podobenství nás nicméně potěšuje a povzbuzuje. Vlévá do nás blahodárné proudy naděje. Vede k důvěře v Boží neomezenou moc. Símě, uvržené do země, roste, aniž se na tom člověk nějak podílí. Zrovna tak roste i nová země a nové nebe. To, co je mezi námi skrytě, neviditelně přítomno. Boží království roste všemu navzdory. Nakonec se prosadí, i když je nyní jakoby „pod zemí“, a vnějšně není nic vidět.

Člověk může ráno klidně ostatvat a večer chodit spát. Nemusí být zbytečně nervózní. To vskutku největší a zásadní, k čemu v lidském životě dochází, není závislé na člověku. Největší věci v životě přicházejí vždycky jako dar. To znamená: bez našeho přičinění, bez našich skvělých výkonů. Jestliže budeme toto vědět a přijímat, dostaneme se do zdravé vnitřní rovnováhy. I život nás začne znovu těšit a bavit. Stane se zajímavým, ba přímo napínavým. Vždyť někam směřuje a cílí.

Lidé se mohou stavět proti příchodu Božího království velmi nepřátelsky. Mohou se mu zuby nehty bránit a mohou dokonce i jeho ztělesnitele Ježíše potupně a brutálně popravit. Naivně se domnívají, že mohou sprovodit Ježíšovu věc definitivně ze světa. V tom se však pořádně přepočítávají. Už teolog malé církve Tertullian řekl: Krev je semenem křesťanství. Statečnost věrných a násilně umučených neobyčejně přitahuje a je výmluvným, věrohodným svěděctvím.

Pravda, skrytý a nepatrný začátek Božího království kontrastuje, je v ostrém protikladu k jeho budoucí velikosti a slávě. Je to takový rozdíl jako mezi trpícím Ježíšem a oslaveným Kristem, jako mezi hrubým golgotským křížem a povýšením na pravici Boží. Podobenství nám říká osvobodivě, že běh věcí neřídíme jen my lidé. Smíme věřit tomu, který je věrný. Tomu, který své stvoření neopustí. Že se blíží – avšak není ani zdaleka závislá na našich možnostech a viditelných úspěších.

Tyto myšlenky mohou vést k rozpakům i námitkám. Nesodí nás obsah podobenství a rozpracování jeho myšlenek nakonec k nečinnosti, k pasivitě a pouhému diváctví; k tomu, abychom dali ruce pěkně do kapes a nic nedělali? Člověče – lajdač a lenoš, o nic se vážněji nestarej – vždyť stejně nic neovlivníš.

Tak rozhodně ne! V příběhu nejde o znevažení a nedocenění práce, všelijakého snažení a usilování. Záměr je docela jiný. Je jen dobře, když vytvoří jedinec nebo křesťanské společenství snahu, činnost, rozmanitou aktivitu. A to v nejrůznějších oblastech života. Důležité ovšem je, čím je motivována veškerá přičinnivost. Jestliže chce člověk strhnout svým úsilím, svými výkony – pracovními či náboženskými – Boží království na zem, tak se zcela jistě mine s cílem. Taková snaha je domýšlivá a mylná. Aktivita křesťanů a církví není nesena a určována tím, aby přišlo kýžené království. Církev káže, svědčí a slouží, protože věří, že jednou opravdu přijde Boží království v plnosti. Cítíme zdánlivě jemný, avšak ve skutečnosti zcela zásadní rozdíl? Církev může klidně, rozvážně, nedýchavičně pracovat, protože království přijde. Proto je zbytečná i jakákoliv nervozita. Proto má naše práce, trpělivé rozsévání, smysl, i kdyby nebyly hned vidět výsledky.

Podobenství o trpělivém rolníkovi nás vyvádí z úspěchanosti a nesmyslné ukoptěnosti. To všichni potřebujeme slyšet. I křesťané jsou jen lidé. A nejednou si myslíme, že by se bez nás, bez naší snaživé přičinnivosti nic nepohnulo zdárně kupředu. Stále čteme a slyšíme o lidské aktivitě, o produktivitě výroby. Honba za rekordy s úžasnými výkony nebere konce. Je v centru.

Kazatel smí rozsévat Boží slovo. Ovšem – jak bude působit v lidských srdcích, co, jak a kde vykoná a vyvolá, to už není v jeho moci. Smí však doufat, že se k zasetému přizná sám Bůh.

Jaroslav Nečas

konference, na níž by mohli veřejně představit výsledky svého nejnovějšího výzkumu o díle Jana Augusty a pro mezioborovou diskusi, která by umožnila zasadit dílčí výtěžky do širších souvislostí. Konferenci pořádá Katedra praktické teologie Evangelické teologické fakulty UK pod názvem **„Jan Augusta: Nové texty – nové perspektivy“**. Koná se v pátek 25. listopadu 2016 od 9.30 h v budově ETF UK v Praze. Všichni zájemci jsou na ni srdečně zváni.

(Bližší informace: [http:// web.etf.cuni.cz/ETFKPT-46.html](http://web.etf.cuni.cz/ETFKPT-46.html))

Přestože se jedná o téma spadající na první pohled spíše do kompetence církevních historiků, poutalo již v minulosti nemalý zájem praktických teologů. František Bednář vydal Augustovo *Umění práce díla Páně služebného* (1941) a publikoval k němu podrobnou německou studii (1952), Josef Smolík vydal vedle bezpočtu kratších studií a článků o Augustovi také jeho doposud jedinou biografii (1984) a Pavel Filipi podal ve své studii o tendencích bratrské homiletiky nárys Augustovy nauky o kázání (1982). Zájem praktických teologů o Augustovo dílo, který přetrvává i v současnosti, vyrůstá ze základního nasměrování Augustovy tvorby. Tu lze označit nejen jako teologickou, nýbrž doslova jako prakticko-teologickou, eumenicky a eklesiologicky zaostřenou a církevně praktickou (kázání, písně, rejstříky perikop a písní). Toto nasměrování v sobě nese bohatý aktualizační potenciál.

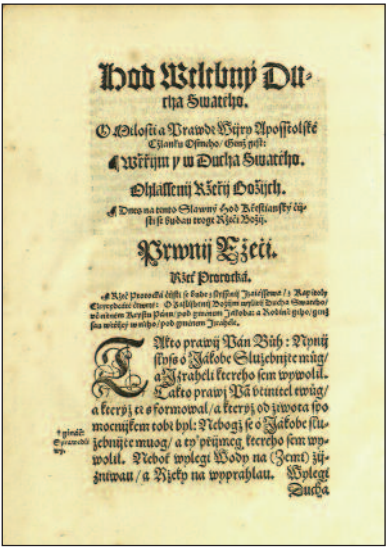
Tabita Landová, ETF UK

Jan Augusta ve světle nových objevů

Více než pět set let nás dělí od narození jednoho z nejvýznamnějších biskupů Jednoty bratrské, Jana Augusty (1500-1572). Jeho život ve službách Jednoty, šestnáctileté věznění na Křivoklátě i jeho z velké části polemické dílo zkoumala již řada badatelů. Je vůbec možné vypátrat o Augustovi ještě něco nového?

V posledních letech se ukazuje, že ano, a to zejména díky objevení jeho spisů, které byly dosud pokládány za nedochované, ale také díky práci s některými prameny, které dosud nebyly dostatečně vytěženy (např. rukopisy *Kázání o stavu manželském*, 1535; *Písně Jana Augusty, kteréž dělal u vězení*, 1562). Roku 2011 byl objeven Augustův rejstřík perikop, který přepracoval a tiskem vydal Jan Černý kolem r. 1558 (*Registrum*

aneb Zpráva). Roku 2012 byla objevena obsáhlá Augustova postila, známá pod označením *Summovník*. Její rukopis byl dokončen nejspíše

r. 1557, tiskem byla vydána kolem r. 1570 (*První díl knih služby Slova Božího*). Tato postila v současné době představuje nejstarší dochovanou postilu z prostředí Jednoty bratrské.

Badatelé právem jásají, neboť nalezení díla, které bylo doposud pokládáno za ztracené, otevírá nové pohledy na celé Augustovo dílo a možnosti výzkumu z nejrůznějších hledisek: historických, teologických, hymnologických či jazykovědných. Zároveň se objevují určité indicie pro hypotézu, že z Augustova pera pocházejí i některé další neautorizované texty (předmluvy k překladům Lutherových spisů) či popularizující spis o otázce církve, připisovaný dosud jinému autorovi.

Objevy Augustových děl podnítily skupinu badatelů k uspořádání

96. VÁCLAVOVI Z DUBÉ

Velice se raduji, že se pan Václav chce oženit a uniknout marnosti světa. A opravdu už je čas, protože se již mnoho nacestoval po královstvích, mnoho turněroval²⁾ (účastnil se mnoha turnajů), tělo unavil, peníze utratil a duši sváděl ke špatnosti. Proto již je na čase toto odvrhnout a v pokoji doma s manželkou sloužit Bohu a mít vlastní služebníky. Lépe bude doma Bohu sloužit, bez hříchů a bez práce mít dobrý domov, kde jiní slouží, než těžce pracovat, někdy bez zalíbení, nebýt si jist životem a na jiného náklonnost se vždy ohlížet. Toto jemu, mému věrnému dobrodinci, ať je přečteno i ukázáno. Ještě Pán Bůh stále svou mocí Husu drží při životě, a bude držet, dokud bude chtít, proti pyšnému, lakomému a rozličně hříšnému sboru, v kterém Pán Bůh ví, kdo jsou jeho. Dáno v den svatých Petra a Pavla před polednem.

96. Husův dopis podle vydání Bohumila Mareše (1851 – 1901, evang. farář a církevní historik) z r. 1911 (již 3. vydání), který také připojil vykladačské poznámky, které zde uvádíme. V roce 2015 Husovy dopisy převedeny do současnější češtiny.

96. Václavovi z Dubé¹⁾
R. 1415, 29. června (1415, 29. června).

V přítomném listě, z polovice česky psaném, Hus vyslovil radost nad tím, že i pan Václav manželku chce pojmouti, službu u císaře Zikmunda opustiti a doma Bohu sloužiti, vyhovuje v tom, jak i Jan z Chlumu, přání Husovu (viz list 94., pozn. 2., list 82., pozn. 2. a list 95., pozn. 3.).

¹⁾ Tom. 583. ²⁾ Turnýry byly rytířské hry, v středověku při panských dvorech obvyklé a při větších slavnostech pořádané, při nichž kopími o závod se zápasilo.

Z dopisů čtenářů

Abrahámovská náboženství

„Bůh Abrahamův, Bůh Izákův, Bůh Jákobův, ne filosofů a učenců.“
Blaise Pascal, 1654

V článku Miroslav Janeba vidoucí (ET-KJ 22-23 / 2016) je zmínka o „třech abrahámovských náboženstvích (křesťanství, židovství a islám)“. Takovým označením se myslí, že tato náboženství čerpají ze stejných zdrojů a přes všechny rozdíly ukazují k témuž Bohu. Že tam patří židovství a křesťanství, o tom není sporu. Křesťanství na židovství přímo navazuje a dovršuje ho. Pokud jde ale o islám, tam situace není tak jednoznačná. Korektní je to jen z hlediska religionistiky, která všechna náboženství hodnotí z lidského, kulturně-historického hlediska. Když se na věc díváme z hlediska křesťanství založeného na principu zjevení, vypadá to podstatně jinak. Pokusme se o stručné vyjádření teologické podstaty věci formou tří tezí a tří otázek a odpovědí.

Tři teze o islámu:

1. Doktrína: Islám je exkluzivní systém s absolutními nároky na člověka – ze společenského i individuálního hlediska. „Islám je víra, způsob života a hnutí za zřízení islámského pořádku na světě“ (Universal Islamic Declaration).
2. Korán: Je autentický, svatý a věčně platný pro všechny lidi všech kultur. Je to bezchybná kopie originálu, který je uložen v nebi. Byl předán Bohem Mohamedovi prostřednictvím archanděla Gabriela.
3. Vyznání víry (šaháda): „Není božstva kromě Alláha a Mohamed je posel Boží.“ „Věřící jsou pouze ti, kdož uvěřili v Boha a posla jeho“ (Súra 49,15). Mohamed je „poslední pečetí“ všech Božích poslů, je nejvyšší z nich. Ježíš je jen jedním (předposledním) ze sedmi proroků islámu. Křesťanství je nahlíženo jako deformované náboženství.

Tři otázky a odpovědi:

1. Je možné považovat poselství Koránu za třetí část zjevení téhož Boha – Boha Abrahamova, Izákova a Jákobova? Které by doplňovalo a korigovalo Písmo Starého a Nového zákona? – Nikoli, jedná se o sporné poselství, jehož autorem není Bůh Bible.
2. Je Alláh Koránu dovršeným zjevením o Bohu Abrahama, Izáka a Jákoba? – Nikoli, jedná se o deformovanou podobu Boha, neslučitelnou s Bohem Bible.
3. Je možné považovat Mohameda za Božího posla a prostředníka pravého poznání o Bohu? – Nikoli, jeho nároky je třeba klidně, ale se vši určitostí odmítnout.

Samozřejmě, že tolerantní postoj vůči vyznavačům islámu by měl být pravidlem; vstřícnost vůči doktríně, s matoucími náběhy ve směru k synkretismu není ale na místě.

Jako určité shrnutí můžeme parafrázovat výše uvedené vyjádření Blaise Pascala: „Bůh Abrahamův, Bůh Izákův, Bůh Jákobův, ne filosofů, učenců a muslimů.“

Josef Potoček

Pavlova „peněžní diplomacie“

(Misie mezi pohany navzdory císařské politice)

„Pavel byl před apoštolským sněmem v Jeruzalémě jistě jenom jednou,“ tvrdí Gerd Theissen v návaznosti na Ga 1,18 a Ga 2,1. Ve Skutcích byly Pavlovy cesty rozmnoženy. Tak se ztrácí souvislost mezi předáním sbírky od antiochejského sboru a diplomacií Pavla a Barnabáše (vyslanců antiochejského sboru) na jeruzalémském sněmu. Tato souvislost byla totiž evidentně v napětí s koncepcí knihy Skutků (srov. Sk 8,14-24). Německý protestantský novozákonník Gerd Theissen ve studii s názvem „Pavel jako ekumenický církevní politik“ zdůrazňuje: „Pavel a Barnabáš přivezli peníze až při cestě na sněm.“ To odpovídá některým vyjádřením samotného Pavla, např. o závazku Pavla a Barnabáše „pamatovat na chudé“ (tj. na chudé v Jeruzalémě) jako jednom z ujednání sněmu (srov. Ga 2,10). Při „liberální“ misii mezi pohany (jíž dal sněm rozhodujícím způsobem „zelenou“) se tehdy Pavel střetával s náboženskou politikou císaře

Klaudia zaměřenou na zachování daného stavu (též v administrativních výzvách k místním náboženským představitelům, aby se drželi striktně uvnitř „mantinelů“ vlastní tradice). Převratný (a potenciálně „rozvratný“) ekumenický cíl Pavel prosazoval podle Theissen a penězi („měkkým“/„soft“ politickým nástrojem). Úspěch na jeruzalémském sněmu v sobě nesl zárodek Pavlovy prohry zhruba o desetiletí později (za císaře Nerona), neboť vyostřil konflikty s římskou náboženskou politikou a zproblematizoval Pavla pro židovské náboženské obce i pro některé židokřesťany. (Protipavlovské „vzdoromisionáře“ děsilo riziko, že by křesťanství mohlo v rámci římské říše ztratit status jednoho z povolených, tolerovaných náboženství, tj. židovství.) Další Pavlovu sbírku pro Jeruzalém, jež měla objemem překonat sbírku první, dokládají pouze Pavlovy autentické dopisy. Apoštol se pokusil „peněžní diplomacií“ zopakovat, aby stvr-

dil jednotu nově vzniklých křesťanských sborů a židovství, ač nechoval iluze, že by přijetí jeho nové sbírky ze strany jeruzalémských bratří bylo předem hotovou věcí (Ř 15,31). „Jeruzalémský sbor žil pravděpodobně v přesvědčení, že Pavlovi tenkrát vyšel hodně vstříc, čehož však on využil. Neboť na apoštolském sněmu sbor odsouhlasil, že by pro pohany neměla platit povinnost obřízky; Pavel z toho ale učinil zákaz obřízky pro křesťany z pohanů,“ dovozuje Theissen. Dále rozebírá zejména Pavlův proces od vzetí do vazby až po martyrium. Závěrem rozvíjí ústřední tezi své studie: Pavel byl nejenom teolog a charismatický misionář, ale i pragmaticky jednající církevní politik. Při vši fundovanosti je Theissenova studie o Pavlově „peněžní diplomacií“ natolik poutavá, že nepřímou ponouká k pochybnostem o stoprocentní platnosti známé poučky, že „politika je svinstvo“. Stopy a ohlasy politických zápasů nacházíme, jak vidno, přímo v Novém zákoně.

František Schilla

Pozvánky

EKOLOGICKÁ SEKCE ČESKÉ KŘESŤANSKÉ AKADEMIE zve k účasti na bohoslužbě vděčnosti za stvoření v úterý 11. října 2016 od 18 h ve sboru Českobratrské církve evangelické v Praze 6, Dr. Z. Wintra 15/746. Kázáním poslouží Ing. Jiří Ort, farář sboru ČCE v Uhřetěvsi, zpěvem pěvecký sbor pražského sboru Obce křesťanů. Po bohoslužbě cca od 19 h následuje beseda se starostou Prahy 7 Mgr. Janem Čížinským.

JNe

VERITAS, HISTORICKÁ SPOLEČNOST PRO AKTUALIZACI ODKAZU ČESKÉ REFORMACE, pořádá tradiční, již čtyřicátý čtvrtý seminář pro učitele a další zájemce o dějepis, český jazyk a společenské vědy, tentokrát na téma: 2. Vatikánský koncil. Přednášku, zaměřenou na klíčový moment moderních církevních dějin, prosloví ThDr. Jiří Doležal, emeritní pardubický českobratrský farář. Seminář se bude konat jako obvykle v Pardubicích v sálku na faře Českobratrské církve evangelické v ulici Sladkovského č. 638, a to v sobotu 15. října 2016 od 10 h. Fara je šestý dům za evangelickým kostelem. Všichni zájemci jsou srdečně zváni, vstupné dobrovolné.

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace v Praze 2,
Ječná 19, PSČ 120 00, tel.: 224 919 607,
e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 481 Kč, jednotlivé číslo 13 Kč. Č.ú.: 228961190/0300
Redaktorka: Helena Bastlová
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů.
Nevyžádané materiály redakce nevrací, ani neuschovává.
Tiskne Grafotechna
Distribuci provádí:
* Pro jednotlivce: Česká pošta, s.p. bezplatná infolinka České pošty 800 300 302
adresa pro písemný styk:
Česká pošta oddělení periodického tisku
Olšanská 9, 130 00 Praha 3
e-mail: postabo.prstc@cpost.cz
*Hromadné zásilky: A.L.L.Production s.r.o., Poděbradská 24, 190 00 Praha 9, tel.: 234092851
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

Blaise Pascal
francouzský matematik, fyzik, spisovatel, teolog a náboženský filosof
19. červen 1623 - 19. srpen 1662

„Člověk není ani anděl, ani hloupé zvíře. Neštěstí je, že se jím stává ve chvíli, kdy ze sebe začne dělat anděla.“

„Spravedlnost a moc musí být jedno, aby se spravedlnost stala mocí a moc spravedlností.“

„Chytráci jsou lidé, kteří znají pravdu, ale zastanou se jí, jen pokud na ní mají zájem; jinak ji ponechají jejímu osudu.“

„Odkud to, že kulhavý člověk nás nepopuzuje, a kulhavý duch nás popuzuje? Proto, že kulhavý člověk uznává, že jdeme zpříma, a kulhavý duch praví, že kulháme my. Kdyby toho nebylo, měli bychom k němu útrpnost a nikoli hněv.“

„Člověk je tedy tak šťastně utvořen, že nemá žádný spolehlivý princip pro to, co je pravé, ale několik výborných pro to, co je klamné.“

říjen
listopad
2016

samarí

**v kavárně Cesty domů, Soukenická 15, Praha 1,
vždy ve čtvrtek od 18.30**

www.klubsamari.cz

vstupné dobrovolné

6.10. Biblické litografie
Vernisáž výstavy
profesorky Ivany Noble.
Hudbou doprovodí
Štěpánka Škampová.

**3.11. Sůfijské inspirace:
od jednoty k mnohosti...**
Přednáška básníka a teologa
Adama Borziče.

24.11. Povoláním člověk.
Přednášet bude Karel Satoria,
farář na Dobříši a autor
stejnojmenné knihy.

pořadatel:
Sbor
Církve bratrské
v Praze 1

ve spolu-
práci s
domácím
hospicem:

podpořeno
grantem:

nota noble

mediální
partneři:

700 LET OD NAROZENÍ OTCE VLASTI KARLA IV.

Karel IV. (14. května 1316, Praha – 29. listopadu 1378, Praha) byl jedenáctý český král, vládnoucí jako Karel I. od srpna 1346 až do své smrti v listopadu 1378. Karel IV. byl římsko-německý král od července 1346 a od roku 1355 císař římský. Byl také italský (lombardský) král od roku 1355, burgundský (arelatský) král od roku 1365, moravský markrabě v letech 1333 až 1349 a lucemburský hrabě v období let 1346 až 1353. Pocházel po otci z dynastie Lucemburků. Byl to první český král, který se stal také císařem Svaté říše římské, a byl posledním korunovaným burgundským králem. Stal se tak osobním vládcem všech království Svaté říše římské.

Karel IV. byl syn dědičky Přemyslovců Elišky a českého krále Jana Lucemburského. Byl pokřtěn jako Václav, jméno Karel přijal při biřmování během své výchovy ve Francii po svém strýci a kmotrovi Karlu IV. Sličném. Karel IV. patřil mezi nejvýznamnější panovníky vrcholného středověku. Byl neobyčejně vzdělaný a inteligentní, plynně hovořil pět jazyky. Svou moc využil ke zkonsolidování českého státu, který byl od jeho doby znám jako Koruna česká. Již jako císař nechal vytvořit Zlatou bulu, nejvýznamnější říšský ústavní zákon, který platil až do zániku Svaté říše římské roku 1806. Ta také významně upravovala vztah českého státu k říši a potvrzovala jeho výjimečné a nezávislé postavení v rámci říše.

Je považován za jednu z nejvýznamnějších osobností českých dějin a v roce 2005 s převahou zvítězil v anketě Největší Čech.

Křesťan Karel IV.

Zřejmě nejznámější vyobrazení Karla IV. nalezneme na votivním obraze pražského arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi. Obraz vznikl někdy kolem roku 1370. Na tomto překrásném obraze, který je skutečným skvostem vrcholné středověké malby, spatřujeme scénérii, která má mnohem hlubší motiv, než si člověk dnešní doby uvědomuje. Hrdý a mocný císař zde klečí před Pannou Marií držící v náručí Jezulátko. Za Karlem stojí jeho oblíbený světec a patron sv. Zikmund. Z obrazu vyzařuje Karlova vroucí zbožnost a také pokora, kterou cítil tváří v tvář všeobjímající Boží moci. On, Karel IV., jeden z nejmocnějších mužů tehdejšího křesťanského Západu, chtěl být pro potomky zachycen nejen jako upřímný křesťan, ale především jako pouhý smrtelník a hříšník, jenž se nikdy nemůže vyrovnat božské dokonalosti.

VE STÍNU APOKALYPSY

Karel prožil svůj život v době vrcholící gotické zbožnosti a mystiky, kdy byla řada jeho současníků přesvědčena, že křesťanský svět vstoupil do posledního věku dějinné existence, po němž bude následovat již jen skonání věků, Apokalypsa a Poslední soud. Vrcholný středověk a zejména 14. století byly silně ovlivněny poslední knihou Nového zákona, kterou je Zjevení Janovo. To je z hlediska exegeze nejsložitějším novozákonním textem předpovídajícím blížící se Apokalypsu. Děsivé morové epidemie, jež tehdy kosily Evropu, velké válečné střety a také prohlubující se krize církve byly dostatečným důvodem, proč lidé v této době věřili, že skutečně nastává skonání věků. I za mnoha výtvořů Karla a jeho samotným duchovním myšlením stojí právě Apokalypsa. Vědomí možného Posledního soudu vedlo Karla k tomu, aby se v roli panovníka snažil chovat mravně a dával svým současníkům správný příklad a varování zároveň. Motivy Posledního soudu tak spatřujeme i na nejslavnějších stavbách spojených s Karlovým jménem, ať už se jedná o průčelí hlavního vchodu katedrály sv. Víta na Pražském hradě, či kapli sv. Kříže na Karlštejně.

„Když pak budete kralovat po mně, ozdobeni korunou královskou, pomněte, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem obrácen v prach a v hlínu červů. Podobně i vy upadnete v nic, přecházejíce jako stín a jako květ polní. Co je platna urozenost aneb hojnost věcí, není-li přidáno čisté svědomí s pravou vírou a s nadějí na svaté vzkříšení?“

Vita Caroli, kapitola II.

S BOHEM OD ÚTLÉHO MLÁDÍ

S Bohem byl Karel tak, jako většina středověkých lidí, spojen prakticky už od narození. Nejprve přijal slavnostní křest, při kterém na naléhání matky obdržel jméno Václav, jež odkazovalo na jeho přemyslovský původ. V sedmi letech byl ve Francii biřmován a během této důležité svátosti přijal jméno Karel, které nosil i jeho kmotřenec francouzský král. V Karlově výchově byla křesťanským a duchovním hodnotám věnována velká pozornost. Vzdělaní duchovní, kteří byli pověřeni Karlovou výchovou, jej především vedli k četbě breviáře, jenž ve středověku sloužil jako jakási příručka četby z Písma, evangelií, legend a modliteb. Jak Karel zdůrazňuje ve svém životopise, nadchl se zejména pro četbu mariánských hodin. To Karla přivedlo k zvýšenému zájmu o mariánský kult, což jej silně ovlivnilo v náboženském vnímání. Jeho vychovatelé jej také dokázali nadchnout i pro augustiniánský řád, jenž byl v této době ve Francii velmi rozšířen.

Ještě než Karel v roce 1328 poznal vzdělaného francouzského teologa Pierra de Rosieres, jehož kázání před královským dvorem na Popeleční středu jej doslova uchvátilo, měl již základy křesťanské výchovy za sebou. Pierre de Rosieres tak Karla mohl zasvětit do Písma mnohem hlouběji a naučil jej i celkem slušné biblické exegezi, tj. výkladu a rozboru, což je zcela zřejmě například z Karlova vlastního životopisu Vita Caroli. Něco

takového nebylo ve středověku u člena královské rodiny, jenž byl zasvěcen výhradně světské dráze, vůbec obvyklé. Vzhledem ke své fenomenální paměti se Karel navíc naučil podstatnou část Písma nazpaměť natolik zdatně, že dokonce opravoval své předchůdce, když omylem vynechali nějakou větu nebo citát. Ve Francii se Karel naučil také orientovat se v kanonickém (církvním) právu a církevní hierarchii.

Vše, co jsme uvedli, by však bylo podružné, pokud by se Karel s vírou skutečně vnitřně neidentifikoval. Ve středověku byl totiž velký rozdíl v tom, zdali člověk přijímal víru pouze jako soubor rituálů a tradice, či v ní naopak spatřoval skutečný smysl života a řídil se jí ve svém smýšlení i konání. Karlova religiozita byla velmi silná. Během své vlády a života kladl důraz na četnost i pompéznost duchovních obřadů odehrávajících se na jeho dvoře nebo v jeho přítomnosti. Stejně tak se u něj vyvinul hluboký vztah k soukromé meditativní zbožnosti, které byl ochoten obětovat i dlouhé hodiny denně.

SBĚRATELEM SVATÝCH OSTATKŮ

Karlova velkou zálibou, či spíše posedlostí, se navíc stalo sbírání relikví a ostatků světců. V tomto ohledu byl zřejmě největším sběratelem v celé Evropě. Podařilo se mu shromáždit neuvěřitelné množství předmětů i ostatků, včetně takových „unikátů“, jako zuby císaře Karla Velikého nebo údajný trn z Kristovy trnové koruny, který nařídil vsadit do kříže na vrcholku Svatováclavské koruny. Ke Karlovým oblíbeným světcům patřil nejen sv. Václav, ale také Karel Veliký, neboť jako římský král se Karel okázale přihlásil ke karolinské tradici, kterou pomáhal dále rozšiřovat. Velké oblibě se u něj těšil v pozdějším věku i sv. Zikmund, jehož ostatky přivezl do Čech v roce 1365, a sv. Kateřina, na jejíž svátek svedl v mládí vítěznou bitvu u San Felice, kde jen o vlasek unikl smrti, což přičítal právě zásahu této světky. Úctu ke svatým Karel projevoval i tím, že jejich jména často dával svým dětem. To, že nejstaršího syna a dědice pojmenoval jménem Václav, je dostatečným dokladem, kdo byl na špičce Karlova žebříčku oblíbených světců.

„Konečně Bůh, když viděl, že chová čistou vděčnost, ze své nesmírné laskavosti dovršil milost milostí. Neboť jasný kníže pan Karel, [markrabí] moravský, v touze po vynětí Kostela pražského a rozšíření jeho důstojnosti, dosáhl od pana papeže, že se stal sídlem metropolitním a bezprostředně podléhal římské kurii. Dříve totiž byl podřízen arcibiskupovi mohučskému.“

František Pražský: Kronika, kniha první

ANDĚL PÁNĚ A OČISTEC

Zvláštní kapitolou v Karlově životě, která dokazuje jeho hlubokou zbožnost, jsou astrální prožitky, jež ho silně ovlivnily. První prožil v neděli 15. srpna 1332, na niž připadalo Nanebevzetí Panny Marie. Tehdy Karel jako otcův zástupce v severní Itálii musel vytáhnout s vojskem do pole, aby se postavil protilucemburské lize italských měst a rodů. Jako mladík plný života si Karel ovšem v Itálii našel čas i na četné milostné avantýry. Ve snu se mu však zjevil anděl Páně, který mu ukázal, jak byl zhýralý dauphin z Vienne potrestán za nemravný život utětim pohlavního údu. Když byl zanedlouho dauphin, jenž byl vzdáleným Karlovým příbuzným z otcovy strany, skutečně nalezen mrtvým, ulekl se Karel tak, že začal mírnit svůj životní styl. A nejen to, snažil se vyburcovat i otce a o snu mu vyprávěl. Král Jan ale Karla otcovsky napomenul, aby snům nepřikládal váhu. Karel si přesto sen vyložil jako Boží varování.

O to více, že byl v Itálii neustále v ohrožení života. Už krátce po příjezdu na horkou italskou půdu se jej kdosi pokusil otrávit. Karel atentát přežil jen díky tomu, že se postil před svatým přijímáním. I tento zážitek si Karel později vysvětloval jako důkaz Prozřetelnosti a Boží ochrany. Druhým zážitkem byla těžká životní zkouška z let 1350 - 1351, kdy Karel utrpěl těžký úraz páteře, na základě čehož na několik měsíců dokonce ochrnul. Karlova duše bloudila mezi životem, jehož si věru dokázal užít, a smrtí a on sám prožíval očistec, jelikož jej šízalo, že bude

muset opustit nedokončené státnické dílo a předstoupit před Poslední soud s celou řadou hříchů a poklesků z dob mládí. Zpětně revidoval svůj dosavadní život a snažil se varovat své potomky, aby se vždy snažili žít život v souladu s křesťanskými principy. Své zázračné uzdravení následně Karel chápal jako milost Boží a druhou šanci na lepší život.

MECENÁŠ CÍRKVE

Jako upřímný křesťan a zároveň schopný vládce se Karel snažil po celou dobu svého života nabídnout světské rámě církvi, obzvláště ve svém dědičném království. Po vzoru Francie se Karel snažil i v Čechách vytvořit silnou, stabilní a především autonomní církev. Základní podmínkou k tomu bylo osamostatnit českou církevní správu. Už od 10. století bylo totiž pražské biskupství podřízeno až vzdálenému arcibiskupství v Mohuči. I přes četné snahy českých knížat a králů o povýšení pražské diecéze na arcidiecézi a vymanění se z církevní závislosti na Říši zůstávaly české země i před polovinou 14. století stále v podřízeném postavení vůči mohučským arcibiskupům, jimž také jako jediným příslušelo právo korunovat české krále. Tento stav byl nedůstojný i z toho důvodu, že okolní země Polsko a Uhry měly své arcidiecéze již od počátku 11. století. Karel si proto ve spolupráci s otcem vymohl za své návštěvy Avignonu na papeži zřízení samostatné české církevní provincie. Papežskou bulou „Ex supernae providentia maiestatis“ z dubna 1344 tak bylo pražské biskupství povýšeno na arcibiskupství. Pražský arcibiskup se navíc stal metropolitou olomouckého i čerstvě zřízeného litomyšlského biskupství. Tento krok upevnil církevní správu v Čechách i na Moravě a výrazně zvýšil svébytnost českých zemí v Evropě.

V listopadu 1344 pak Praha zažila památný okamžik. Karel po boku otce Jana slavnostně uvedl do úřadu prvního pražského arcibiskupa, jímž se stal jeho přítel a oddaný rádce Arnošt z Pardubic. Současně došlo k položení základního kamene ke stavbě velkoryse pojaté katedrály sv. Víta na Pražském hradě. Katedrála, kterou započala stavební huť Matyáše z Arrasu (od roku 1356 nahrazen Petrem Parlěrem), byla prohlášena za hlavní svatyni pražského arcibiskupství a celé země, neboť se měla zároveň stát pohřebištěm české královské dynastie. Sám Karel IV. je v jejích útrobach pohřben spolu se svými manželkami a syny Václavem IV. a Janem Zhořeleckým.

KAREL IV. INSPIRACÍ PRO DNEŠNÍ DOBU

Když dnes stojíme tváří v tvář Karlovým impozantním stavbám a celému jeho dílu, uvědomuje si už jen málokdo, že za těmito počiny se neskrývá pouze snaha Otce vlasti povznést zemi po stránce materiální. Jeho záměrem bylo mimo jiné ukázat lidem své doby a příštím generacím, jak nepatrná je fyzická stránka každého člověka, neboť skutečně osvobozujícím a věčným je duchovní rozměr existence. Toto poselství nás stále oslovuje i přes propast mnoha staletí.

Karel IV. a česká reformace

Počátky prvního evropského opravného hnutí v církvi, které hrdě nazýváme českou reformací, spadají do doby přelomu 14. a 15. století. Přesto nebo právě proto je důležité v souvislosti s letošním 700. výročím narození Otce vlasti zmínit, že se česká reformace zrodila z reformního podhoubí, jemuž připravil živnou půdu sám Karel IV. během své vlády.

Hluboká krize středověké církve, jež stála na počátku evrop­ského reformačního procesu, časově spadá do 14. století a byla tedy jedním z velkých témat již v době vlády Karla IV. O to více, že Karel nevládl pouze v českých zemích, ale také ve Svaté říši římské, jejíž úzké vazby na papežskou kurii nutily věnovat se této palčivé otázce i na císařském dvoře velkého Lucemburka. Karel si jako hluboce vzdělaný a zbožný panovník uvědomoval dopady církevní krize na evropskou společ­nost, ať již se jednalo o morální rozklad kléru, papežský fiska­lismus nebo ztrátu důvěry věřících ve všespasitelnou úlohu církve.

Z tohoto důvodu Karel na svém dvoře dopřával sluchu reformním názorům. Velmi se nadchl především pro myšlen­ku vymanit papežství ze sféry vlivu francouzského královské­ho dvora a jeho návrat do Věčného města. Krizi církve totiž silně prohloubilo přenesení papežského sídla do jihofrancouz­ského Avignonu na počátku 14. století, které znamenalo osla­bení jeho prestiže a vlivu v celé Evropě. Karel byl s kurií v úzkém kontaktu a tehdejšího papeže Urbana V. dokonce v roce 1365 osobně navštívil v Avignonu, aby s ním probral tuto naléhavou otázku. Karel navíc vyvinul rozsáhlou diplomatic­kou aktivitu a vynaložil nemalé hmotné prostředky, aby v roce 1369 uvedl papeže zpět do Říma. Avšak kurie byla již natolik rozštěpena politicky i názorově, že se o rok později znovu vrá­tila do Avignonu. Karel tedy nakonec neuspěl a na samém sklonku života musel bezmocně přihlížet počátku velkého cír­kevního schizmatu, kterému se během své vlády snažil úzkost­livě vyhnout.

Karlovi byli oporou v reformním snažení oba arcibiskupové, kteří spravovali arcidiecézi za jeho vlády, a to Arnošt z Par­dubic a Jan Očko z Vlašimi. Právě posledně jmenovaný plně podpořil Karlovu snahu uvést do Čech zkušeného a věhlasné­ho reformního kazatele, který by ve svých kázáních pravidelně tepal zlořády tehdejší církve a společnosti. Na Karlovu žádost se tímto prvním kritikem stal kazatel Konrád Waldhauser, pocházející původně z Horních Rakous. Prvnímu z dlouhé řady duchovních předchůdců Jana Husa Karel věnoval nejpr­ve faru v Litoměřicích, avšak Waldhauser se zanedlouho pře­sunul do Prahy, kde kázal v kostele u svatého Havla. Přestože kázal německy, Pražané si jeho kázání oblíbili, neboť odvážný kněz kázal nejen proti lakotě a pýše lidí, ale ostře kritizoval i svatokupectví a působení žebravých řádů, což mu přineslo četné spory. Pod mocnou záštitou Karla a arcibiskupa však Waldhauser v Praze působil až do své smrti v roce 1369.

Vzhledem k tomu, že Karlovým přičiněním vyrostl v praž­ských městech nejen nový svatostánek, čímž se v české metropoli výrazně zvýšil počet kléru, považoval Otec vlasti za nutné, aby se z pražských kazatelen pravidelně ozývaly re­formní ideje. Chtěl mít totiž klérus mravný, vzdělaný a uvědo­mělý. Jeho podpoře se proto těšil i Waldhauserův následník a další z Husových předchůdců Jan Milíč z Kroměříže. Ten udě­lal skvělou kariéru na Karlově dvoře, kde se stal notářem české kanceláře. Po setkání s Waldhauserem se Milíč rozhodl stát se kazatelem a vzdal se všech světských funkcí i majetku. Arci­biskup, jistě ne bez konzultace s Karlem, umožnil Milíčovi kázání v kostele sv. Jiljí na Starém Městě pražském. Milíčova česká kázání byla velmi ostrá, jednou dokonce označil za An­tikrista samotného Karla. Na svou dobu byly Milíčovy názory radikální a dle mínění tehdejší církve i heretické. Týkalo se to především jeho myšlenky na návrat přijímání pod obojí způ­sobou i pro laiky podle vzoru prvotní církve. Milíč měl proto až do své smrti v roce 1374 ostré spory s inkvizicí papežského dvora.

Tím největším a zároveň nevědomým darem Karla IV. při­cházející české reformaci však bylo založení pražského vysokého učení v roce 1348. Výuka na pražské univerzitě se ale rozbíhala pozvolna a o skutečně naplno fungujícím vysokém učení můžeme hovořit až tak od přelomu 60. a 70. let 14. sto­letí, kdy Karel univerzitu umožnil zřízení a výstavbu tzv. Velké (Kar-lovy) koleje, první svého druhu ve střední Evropě. Ironií osudu je, že univerzita se mohla rozvíjet i díky tomu, že jí Karel po roce 1374 daroval k užívání budovy, které původ­ně patřily k Milíčově kazatelské škole a domu kajících se pro­stitutek na Starém Městě pražském v dnešní Bartolomějské ulici.

Teologická fakulta pražského vysokého učení byla na vynika­jící úrovni a rychle se rozvíjela za účasti renomovaných němec­kých a později i českých mistrů a doktorů teologie. Na sklonku Karlova života se začali na univerzitě pomalu dostávat ke slovu slavní žáci Husovy reformní generace, která byla silně ovlivněna učením anglického reformátora Johna Wycliffa. Toho Wycliffa, jehož učení se do Prahy dostalo i díky Karlově sňatkové diplomacii. Jeho dcera Anna se totiž později stala anglickou královnou, a tak mohla být zahájena etapa blízkých kontaktů českých zemí s Anglií. Karel IV. tak učinil pro vznik

české reformace mnohem více, než se obvykle traduje v čes­kém historickém povědomí.

Husitství a synové Karla IV.

V roce 700. výročí narození Karla IV. bychom si měli vzpome­nout nejen na Otce vlasti, ale také na jeho nejbližší rodinné pří­slušníky, kteří utvářeli dějiny spolu s ním. Do české a evropské historie výrazně zasáhl nejen Karel IV., ale také jeho synové Václav IV. a Zikmund, kterým bylo dáno vládnout v Českém království během jednoho z nejdramatičtějších a nevýznam­nějších období starších českých dějin, a to v husitské epoše.

Václav IV. je v českém historickém povědomí vnímán jako je­den z nejméně úspěšných českých panovníků, který nedokázal navázat na státnické dílo Otce vlasti. Pravda je však taková, že doba, v níž měl Václav na více jak čtyři desítky let vládnout, byla mimořádně složitá a pravděpodobně by v ní neobstál ani panovník mnohem schopnější. Během vlády Karlova prvoro­zeného syna totiž české země zasáhla těžká krize, jež negativ­ně ovlivnila výraznou část české pozdně středověké společ­nosti. Krize se v českém prostoru na přelomu 14. a 15. století vzácně prolnula s dobou největšího rozkladu a úpadku církve, což způsobilo prudký nárůst kritických hlasů na současný stav, a všespolečenského požadavku na celkovou reformu církve a společnosti. Krize českého státu v pozdním středově­ku tak posléze vyústila ve zrod a rozmach české reformace, prvního evropského reformačního hnutí, jež je neoddělitelně spojeno se jménem krále Václava IV.

Stejně jako kdysi jeho otec, tak i Václav IV. vládl na dvojím trůnu, byl tedy nejen českým králem, ale i panovníkem Svaté říše římské. V roce 1400 jej sice říšští kurfiřtė potupně sesadili z římského trůnu, avšak Václav rozhodnutí kurfiřtů neuznal a i nadále se považoval za římského krále. Opětovně obnovit svou autoritu v Říši však Václav mohl pouze s plnou podpo­rou papežské kurie a domácí aristokracie, jež byla skutečným zdrojem jeho moci. Z tohoto důvodu Václav dopřával na svém dvoře sluchu sílící reformní skupině, jež se postupně koncent­rovala kolem klíčových mužů pražského vysokého učení, a jejíž neformální hlavou byl Jan Hus. Reformní názory se těšily velké přízni české šlechty, a proto král ponechával reformáto­rům stále větší prostor. O to více, že sympatizoval s jedním ze základních požadavků české reformace, jež spočívala v odstra­nění papežského schizmatu. Odstranit papežský rozkol a dopomoci k volbě všeobecně uznávaného papeže by byl Václavův vrcholný diplomatický úspěch, jenž by mu přinesl odčinění roku 1400.

Král se proto stal na mnoho let mocnou záštitou Husovy reformní skupiny a vydáním památného Dekretu kutnohor­ského v roce 1409 dokonce celou univerzitu věnoval ve pro­spěch českého reformního proudu a jeho protagonistů. S myš­lenkou české reformace Václav IV. sympatizoval i proto, že základním požadavkem reformního hnutí byl návrat církve k apoštolské chudobě a eliminace jejího zasahování do světské sféry. Po neblahých zkušenostech s třetím pražským arcibisku­pem Janem z Jenštejna se Václav IV. plně identifikoval s myš­lenkou svrchovanosti moci světské nad mocí církevní. Ve hře bylo pochopitelně i obrovské pozemkové vlastnictví církve. Královu podporu však Hus ztratil v roce 1412, kdy reformisté v Praze ostře vystoupili proti prodávání odpustků, jež sám panovník povolil. Tentokrát byl Václav nekompromisní a s Husem se nadobro rozešel. Přesto jej velkoryse nechal i nadále působit v Čechách, a to i přes odpor inkvizice. Pro Husovu záchranu na kostnickém koncilu však král neučinil zhola nic. Poslední léta svého života Václav dožil v roli pasivního diváka, jehož překotné události, kterým nebyl s to zabránit, naprosto mýjely. S velkými obavami pouze sledoval nárůst husitského radikalismu v zemi. Česká reformace vstoupila do své vrchol­né a akční fáze, kterou nazýváme husitskou revolucí. Václav IV. zažil „jen“ její výbuch v létě 1419, neboť vzápětí umírá a ponechává celou zemi na pospas anarchii a následným husit­ským válkám.

Václavova smrt byla jedním z impulzů k vypuknutí husitských válek, jež se nyní staly starostí nového českého panovníka, jímž byl mladší syn Karla IV. Zikmund, který byl již dlouho před vypuknutím husitské revoluce králem uherským a římským. Byl tedy jedním z neјlivnějších a neјmocnějších mužů v Evropě. Zikmund byl sice skutečným dědicem Karlových vladařských kvalit, avšak osobně neјevil zrovna ty nejvhodněj­ší vlastnosti pro řešení obtížné situace v českých zemích. Byl temperamentní, cholericky výbušný, cynický, ze všeho nejvíce pragmaticky lstivý a neдрžel dané slovo. Jako věrný ochránce církve, který na koncilu v Kostnici bravurně ukončil desítky let trvající papežské schizma, které se paradoxně stalo jednou z příčin vzniku české reformace, zaujal k husitským nábožen­ským a politickým požadavkům rezervovaný a zdrženlivý postoj. Na straně druhé však toužil po české koruně a byl ochot­en slíbit cokoli, jen aby se ujal vlády v Čechách. Toto obojaké a licoměrné chování přivodilo nakonec Zikmundovi pohromu, neboť nedokázal k české otázce zaujmout jednoznačný postoj, jenž by podpořil i reálnými, odpovědnými a státnicky prozíravými kroky.

Zikmund nejprve ztroskotal ve snaze přivést kacířské Čechy

k rozumu silou. Jediným hubeným výsledkem I. křížové výpravy byla Zikmundova ukvapená korunovace českým krá­lem v roce 1420, kterou však husité neuznali. Efekt křížové války byl spíše opačný, neboť přiměl husitskou většinu v zemi na Čáslavském sněmu v roce 1421 Zikmunda prohlásit za sesa­zeného z trůnu. Ani Zikmundův druhý válečný pokus, kdy stanul v čele II. křížové výpravy, nepřinesl žádné rozuzlení. Znechucený Zikmund rezignoval na vojenské řešení české otázky a dlouhá léta pouze přihlížel marným snahám světské i církevní moci potlačit husitství zbraněmi, aniž by cokoli uči­nil na zastavení krvavé války.

Teprve měnící se mezinárodní konstelace na počátku 30. let 15. století spolu s nezměrným úsilím krále (od r. 1433 císaře) Zikmunda, vědomého si svého pokročilého věku, vyvolaly počátek celé série jednání s husity, která vedla k zastavení krvavého válečného běsnění. Ani tato jednání však neskončila úspěchem a Zikmund - jako již tolikrát - přenechal řešení husit­ských Čech církevním představitelům. Pod kompakτάta, jež však dojednal koncil v Basileji, se Zikmund sice v roce 1436 podepsal, načež mohl na sklonku života triumfálně vjet do Prahy a usednout na český trůn, ale netrvalo dlouho a opět se potvrdilo, že kališnické Čechy a Zikmund jsou dva zcela roz­dílné a neslučitelné světy.

Václav IV. a ani Zikmund sice nedokázali plnohodnotně navá­zat na odkaz velkého otce, ale jejich otisk v české historii je velmi výrazný, neboť se stali klíčovými postavami převratné husitské epochy, která navždy změnila tvář naší země.

Marek Zelenka

Karel IV. urbanista

Karel IV. je pro mě největším českým urbanistou nebo přesně­ji řečeno městotvorným osnovovatelem. Neboť stejně tak, když mluvíme o zázraku města Brasilia, nezmiňujeme jen architek­ty Oscara Niemayera a Lucia Costu, ale také presidenta Kubit­schka. K velkým architektonickým krokům je nutná politická vůle a vize. Město Brasilia ještě čas neproověril, ale Prahu ano, Karlovu vizi plně naplnilo, či dostavělo až 19. století. Je to neu­věřitelné, že někdo dokázal předpovědět ladnost, účelnost a Boží ochranu, neboť Prahu Karel IV. tvořil jako Nový Jeru­zalém, kdy osazení řady pražských kostelů bylo komponová­no do z nebe viděných křížů. Bůh dějin mu dal za pravdu. Jeruzalém byl 77x zničen do základů, Praha nikdy. Karlova velikost je v tom, že dokázal harmonicky skloubit věci nebeské s pozemskou praktičností, kterou například dosáhl pravidlem: "Kdo do dvou let postaví kamenný dům, deset let neplatí da­ně." Starému městu ponechal historickou krásu a naplánoval město nové jako Nové. Jeho trojištěm se stala vzájemnost tří trhů - náměstí - Senovážného, Koňského / dnešní Václavské/ a Dobytčho /dnes Karlovo/ spojených promyšleně vedoucími ulicemi. Na jihu uzavírá svou kompozici prosluněné vinice na svazích Karlova. Zkrátka Karel IV. nám zanechal velikou hři­vnu, kterou i příští generace musí opečovávat. Recept je jedno­duchý a také Karlův: "Dobro se vyplácí."

David Vávra

Karlův most

*V Čechách před sedmi sty lety
Žil velmi moudrý král
Tak uvážlivý, že i císařem se stal
A toho největšího Čecha
Nepokořil nikdo ani nevyzpytatelná řeka
Vše říkal rázně, však v srdci bohobojný byl
Byl tak dobrý, že snad i Bůh si ho oblíbil
Prahu s nadějí tvořil jak biblický Jeruzalém
Dodnes velebí ho celá naše zem
Zloby a nepravosti byl prost
Dnešním hrdinou bude jeho,
Tedy Karlův most*

(David Vávra - ukázka z připravované dětské knihy o Karlu IV. a jeho mostu)